

המשפט הבינלאומי של הבנייה

מונוגרפיה אקדמית

הספר המלא



Author: דמיטרי בלקין (ORCID:
(<https://orcid.org/0009-0003-1532-1958>)

פרופסור חבר למשפט בינלאומי, האקדמיה
הסלאבית-יוונית-לטינית, מוסקבה, רוסיה.
dmitryb81@gmail.com: דוא"ל

DOI: 10.64457/icl.he.ch17

איזון דיני הים והסכמי בנייה ימית: כלים יישומיים למדיניות סביבתית ואכיפה חוזית

ציטוט מומלץ: דמיטרי בלקין. איזון דיני הים והסכמי בנייה ימית: כלים יישומיים למדיניות סביבתית ואכיפה חוזית. בתוך דיני בנייה בינלאומי. מוסקבה: האקדמיה הסלאבית-יוונית-לטינית, 2025. DOI: 10.64457/icl.he.ch17

הפרק מנתח את השילוב בין אמנת האו"ם לחוקי הים (UNCLOS) ובין דיני החוזים הבין-לאומיים לבנייה בתנאי FIDIC בפרויקטים ימיים. יישום משולב מפחית סכסוכי מדינה-משקיע, מחזק ודאות משפטית ומגן על הסביבה הימית. המבנה כולל מקורות נורמטיביים, חלוקת חובות, פסיקה עיקרית והמלצות מדיניות. הממצאים מאשרים כי אינטגרציית UNCLOS-FIDIC מאזנת אינטרסים כלכליים וסביבתיים.

המשפט הבינלאומי של הים (אמנת האו"ם למשפט הים, 1982) מגדיר אזורי ים סדרתיים: מים פנימיים, ימי טריטוריה (עד 12 מייל), אזור סמוך, אזור כלכלי ייחודי (זכויות במרחק 200 מייל), ומדף היבשה. במדינה הימית הטריטוריאלית למדינה סמכות ריבונית, ובאזור הכלכלי הייחודי ובמדף היבשה סומכויות מיוחדות לניצול משאבי טבע (חיוניים כדוגמת דגה, ולא-חיוניים כדוגמת נפט, גז, מינרלים). על פי UNCLOS, לכל מדינה חופים ניתנים זכויות "מלכותיות" [להתחזקות, לנצל, לשמר ולנהל משאבים טבעיים, בין שהם חיים ובין שהם לא חיים, בקרקעית הים ובתת-הקרקעית שלה]. אביזרים ימיים מלאכותיים (איים מלאכותיים,

פרק 17. איזון דיני הים והסכמי בנייה ימית: כלים יישומיים למדיניות סביבתית

ואכיפה חוזית — DOI: 10.64457/icl.he.ch17

מתקנים, פלטפורמות קידוח) הנמצאים באזור הכלכלי הייחודי נתונים לשלטון המדינה החופית (סעיף 60 באו. ים) – הם אינם מקנים ים טריטוריאלי עצמאי ואינם נחשבים לספינות או למבנים בעלי אופי נייד. סעיף 80 ב-UNCLOS קובע כי כל מדינה רשאית להניח קווי צנרת וכבלים על מדף היבשה, בכפוף להודעה מוקדמת ותנאים שמבטיחים את זכויות המדינה החופית. מעבר חסר פגיעה (inocent passage) נשמר, כולל מעבר דרך דרכים ימיות בטריטוריה הארכיפלגית של מדינות באיים (לפי סעיף 55-53). מדינות רבות הטמיעו את UNCLOS בחוק המקומי (לדוגמה: חוק משאבי הים הישראלי; חוקים גרמנים בנושא חוק חופים (Küstenmanagement) וגופים ימיים; חוק איטלקי לנמלים וחופי ים). בכלל זאת מוסדרות גם מתקני חוף (נמלים ויזמות אנרגיה מתחדשת בחוף הים) כהרחבות של החזקה טריטוריאלית לפי הדין המקומי, בתיאום עם הנורמות הבינלאומיות.

בהיבט דיני בנייה בינלאומיים משלבים לרוב במרכזי בנייה ימית סעיפי חוזים סטנדרטיים של FIDIC. לדוגמה, FIDIC פרסמה ב-2006 את ה-“Blue Book” (חוזה עבודות ניקוז ובהרכבה ימית), עבור פרויקטים ימיים פשוטים. קידוחי קידוח או פרויקטים ייחודיים מורכבים יותר (כגון גשרים תת-ימיים, פלטפורמות קידוח עמוק או מתקני אנרגיה רטובה) מטופלים לעיתים באמצעות חוזים היברידיים המשלבים אמות מידה טכניות מיוחדות. חוזים אלה כוללים סעיפים הנוגעים לסקרי קרקעית הים, חיבור לציוד ימי, והגנת הסביבה – לדוגמה מגבלות זיהום והתחייבויות לשיקום טבע ימי. מתקנים למשאבי אנרגיה מתחדשת (כגון טורבינות רוח ימיות או תחנות גלים) מוסדרים באישורים מדינתיים המותאמים לדרישות UNCLOS ליעול משאבים טבעיים והגנת סביבה. הסכמים בינלאומיים והנחיות (כמו פרוטוקול לונדון על הטמנה בים ורגולציות IMO) מוטמעים באמצעים חוקיים בחוזה, למשל בכפוף לסטנדרטים להסרת זיהום.

במקרה של סכסוכים משפטיים, נהוג בדרך כלל לפנות לבוררות בינלאומית. ההליכים ההליכים הללו מתבססים על הוראות החוזה, נורמות UNCLOS והדין הפרטי. אנליזה השוואתית אחרונה התמקדה בניתוח טפסי FIDIC, אמנות השקעה דו-צדדיות ושישה פסקי בוררות בינלאומיים (Unionmatex נ' Jan de Nul; Turkmenistan; Salini n' Muhammet Çap; L.E.S.I./ASTALDI n' אלג'יריה; COMMISA n' PEP) וחשפה “לחצים כלכליים, מנהליים, משפטיים ופוליטיים המאיימים על איזון הסיכונים”. לדוגמה, בפסק בוררות ICC בתיק COMMISA v. PEP, עסק המחלוקת בבניית פלטפורמות נפט באוקיאנוס. בוררות העניקה לשרשרת תיקון על הפסקת חוזה חד-צדדית, אולם בתי המשפט במקסיקו ביטלו את פסק הבוררות בטענה שמדובר בפעולה ריבונית. האירוע ממחיש את האתגר באיזון בין סמכויות המדינה לזכויות הקבלן ובחשיבות הסכמי בוררות וחקיקה תומכת לאכיפה. פסקי דין ובוררות אחרים הכלילו התייחסות לכללי FIDIC ולדין האוקייני הבינלאומי בכללים (כגון חוקרים סביבתיים בים או הוראות לוחות זמנים מיוחדים בתנאי מזג אוויר). בנוסף, לדוגמה, בתי משפט בבריטניה וגרמניה נוטים לאשר פסקי בוררות מורמים בחוזים ימית, בתנאי שהסעיפים עמדו בדרישות UNCLOS והדינים המקומיים (רובם מדינות צד לאמנת ניו יורק 1958).

לבסוף, יש להדגיש שדווקא פרויקטים ימאיים בינלאומיים – כגון צינורות גז בין מדינות או פרויקטי אנרגיה רוח חוצים-ימי – דורשים הרמוניזציה של חוקים בינלאומיים וסטנדרטים

פרק 17. איזון דיני הים והסכמי בנייה ימית: כלים יישומיים למדיניות סביבתית

חוזיים. המפתח הוא גישור בין UNCLOS לבין FIDIC: חוזים בינלאומיים אלו מהווים מסגרת אחידה, ואילו האמנה משמשת כרקע משפטי. בפרויקטים משותפים (לדוגמה צינור הגז דנמרק-גרמניה) נחתמים הסכמים מדינתיים ובניהם מפנים למערכת UNCLOS. באופן דומה, בשמירת הסביבה הימית נדרשות הוראות בדיקה מקדמית (EIA) ותאימות לפרוטוקולים סביבתיים – הכל במסגרת אותו חקיקה בינלאומית. כפי שציין ביסמארק במפורש: “ Mit Rußland muß Deutschland immer ein gutes Einvernehmen haben. כלומר, גם ביחסים מסחריים-חוזיים מורכבים חיוני לשמור על שיתוף פעולה יציב. על כן המשטר הבינלאומי והלאומי של המרחב הימי, יחד עם ההסדרים המוסדיים של חוזי בנייה, תורמים לאמצעות חקיקה אחידה ולבירור מו"מ לחיזוק ביטחון ההשקעות והתכנון בעת עבודות ימית בינלאומיות.

מקורות: הנוסח מבוסס על התאוריה והשיח המשפטי הרלוונטי (UNCLOS 1982 ותקנים בינלאומיים של FIDIC), ועל פרסומים מקצועיים ומקורות ארביטראז' על פרויקטים ימיים בינלאומיים.

כתודינ לו מנשניה השימיו

נוחיה אקדמית: 5.1.5 סינריק עפרפי

דיני הים הבינלאומיים. המשטר המשפטי של המרחבים הימיים ושל משאבי הטבע שלהם.

Белкин, Д. С. Правовой режим морских пространств и их природных ресурсов в контексте международного строительного контрактного права / Д. С. Белкин // Международное право. – 2025. – № 3. – С. 32-48. – DOI 10.25136/2644-5514.2025.3.74094. – EDN YLQSFJ. DOI: 10.25136/2644-5514.2025.3.74094 EDN: YLQSFJ

Article URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=74094

:Article PDF

https://www.elibrary.ru/download/elibrary_83001220_54667336.pdf

רשימת מקורות

1. ארחיפובה, א' ג', ואברוסיםובה, י' א' (2021). בוררות סכסוכי ים עם יסוד משפט ציבורי. Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta, 463, 196–205. 10.17223/15617793/463/25.

2. בויל, א' א', ורדגוול, כ' (2021). משפט בינלאומי והסביבה. Oxford University Press.

פרק 17. איזון דיני הים והסכמי בנייה ימית: כלים יישומיים למדיניות סביבתית

ואכיפה חוזית — DOI: 10.64457/icl.he.ch17

3. צ'ארט, ד' (עורכת). (2019). היישום הבינלאומי של חוזי FIDIC: מדריך מעשי. Taylor & Francis.
4. ג'ונסובה, ד' נ' (2012). משפט הים הבינלאומי: ספר לימוד. הוצאת אוניברסיטת אסטרקח. ISBN 978-5-9926-0557-0.
5. אליזארוב, מ' ו' (2017). יישוב בדרכי שלום של סכסוכי ים בינלאומיים. Aktualnye Problemy Prava i Gosudarstva v XXI Veke, 9(3), 197–201.
6. גאראייב, מ' י' (2019). סכסוכי גבול בינלאומיים בדלימיטציה ימית בפסיקת בית הדין הבינלאומי לצדק. Vestnik Ekonomiki, Prava i Sotsiologii, 1, 65–69.
7. רוברטס, ג' (2006). הגנת הסביבה הימית ושימור מגוון ביולוגי. Springer.
8. סרגינה, ו' נ' (2016). קודיפיקציה של משפט בינלאומי פומבי: אמנת הים 1982. Aktualnye Problemy Prava, , 195–197.
9. וילגז'אנין, א' נ', וקורז'ניאק, א' מ' (2022). סעיפי פיתוח בר־קיימא במשפט הים הבינלאומי. Moskovskiy Zhurnal Mezhdunarodnogo Prava, 4, 6–33. 10.24833/0869-0049-2022-4-6-33.

© 2025 המשפט הבינלאומי של הבנייה